

Research Article

Causal explanation of children's social skills based on economic capital with regard to the mediating role of family social capital among parents of primary school students in Yazd

A. Sharifi Ardani ^{*1}, M. Asnanasharieh², E. Sharifi Ardani³, M. Dashtabadi⁴, F. Abdari Tafti⁵

1*. PhD Student, Department of Educational Psychology, psychology and Educational Science Faculty, University of Shiraz, Shiraz, Iran. Corresponding Author: sharifiardani88@gmail.com

2. MSc. in School Counseling, Department of Counseling, Islamic Azad University, Ardakan Branch, Yazd, Iran.

3. MSc. in Family Counseling Department of Educational Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran

4. PhD Student, Department of Counseling, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

5. MSc in human resources education and improvement, Faculty of Humanities. Imam Javad University College, Yazd, Iran

Abstract

The purpose of this study was to explain the causal social skills of children based on economic capital with respect to the mediating role of family social capital. The research method is descriptive-correlational. The statistical population was the parents of elementary Public Schools students in Yazd in the academic year 2020-2021. 500 people were considered Sample size According to Klein (2015) based on selecting a sample size of 2.5 to 5 times the number of items, the sampling method was multi-stage clustering, of which 419 people completed the questionnaires. The research instruments included Garsham and Elliott (1990) Social Skills Questionnaire, Akbari Family Social Capital (2014) and a researcher-made economic capital questionnaire. SPSS software version 23 was used to analyze the data and AMOS software was used to perform structural equations. The findings showed that the direct effect of economic capital on social skills ($p = 0.015$; $\beta = -0.25$) is negatively significant and economic capital positively and directly predicts family social capital ($p = 0.002$; $\beta = 0.55$). Family social capital directly predicts children's social skills ($p = 0.002$; $\beta = 0.67$). Findings showed that the indirect effect of economic capital on children's social skills is significant through family social capital ($p = 0.002$; $\beta = 0.37$) and according to the variance accounted for index (VAF = 100%), this mediation role is complete. The calculated fit indices are in the acceptable range (NFI = 0.95, RMSEA = 0.049). In the present research model, the coefficient of explanation of social skills ($R^2 = 0.33$) and social capital ($R^2 = 0.30$) Based on the results of the present study, it can be concluded that economic capital alone does not play a positive role in the social skills of children and this capital when combined with family social capital can lead to social skills in children.

Keywords: Economic Capital, Family Social Capital, children's social skills

Citation: Citation: Sharifi Ardani, A., Asnanasharieh, M., Sharifi Ardani, E., Dashtabadi, M., Abdari Tafti, F. (2022). Causal explanation of children's social skills based on economic capital with regard to the mediating role of family social capital among parents of primary school students in Yazd. *Journal of Social Psychology*, 10(64), 95-110.

تبیین علی مهارت اجتماعی فرزندان بر اساس سرمایه اقتصادی با توجه به نقش واسطه‌ای سرمایه اجتماعی خانواده در بین والدین دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد

علیرضا شریفی اردانی^{۱*}، مرضیه اثنان عشریه^۲، الهام شریفی اردانی^۳، معصومه دشت آبادی^۴، فاطمه آبداری تفتی^۵

۱. دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. نویسنده مسئول: sharifiardani88@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردکان، یزد، ایران.

۳. کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

۴. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران.

۵. کارشناسی ارشد آموزش و بهسازی منابع انسانی، دانشکده علوم انسانی، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر تبیین علی مهارت اجتماعی فرزندان بر اساس سرمایه اقتصادی با توجه به نقش واسطه‌ای سرمایه اجتماعی خانواده بود. روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری والدین دانش آموزان مقطع ابتدایی مدارس دولتی شهر یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بودند. حجم نمونه بنا بر نظر کلاین (۲۰۱۵) مبنی بر انتخاب حجم نمونه بر اساس ملاک ۲/۵ تا ۵ برابر تعداد گویه‌ها، ۵۰۰ نفر در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای بود که در نهایت از این تعداد ۴۱۹ نفر پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌های مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت (۱۹۹۰)، سرمایه اجتماعی خانواده اکبری (۱۳۹۳) و پرسشنامه محقق ساخته سرمایه اقتصادی بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار spss نسخه ۲۳ و همچنین جهت انجام معادلات ساختاری از نرم‌افزار AMOS استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد تأثیر مستقیم سرمایه اقتصادی بر مهارت اجتماعی ($\beta = -0.25$; $p = 0.015$) به صورت منفی معنی‌دار است و سرمایه اقتصادی به‌طور مثبت و مستقیم پیش‌بینی کننده سرمایه اجتماعی خانواده ($\beta = 0.55$; $p = 0.002$) است. سرمایه اجتماعی خانواده به‌طور مستقیم پیش‌بینی کننده مهارت اجتماعی فرزندان ($\beta = 0.67$; $p = 0.002$) است. یافته‌ها نشان داد تأثیر غیرمستقیم سرمایه اقتصادی بر مهارت اجتماعی فرزندان به واسطه سرمایه اجتماعی خانواده ($p = 0.002$)؛ $\beta = 0.37$ معنی‌دار است و با توجه به شاخص شمول واریانس ($VAF = 100\%$) این نقش میانجی‌گری کامل است. شاخص‌های برازش محاسبه‌شده در دامنه قابل قبولی قرار دارند ($NFI = 0.95$ ، $RMSEA = 0.049$). در مدل پژوهش حاضر ضریب تبیین مهارت اجتماعی ($R^2 = 0.33$) و سرمایه اجتماعی ($R^2 = 0.30$) بود. بر اساس نتایج پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که سرمایه اقتصادی به‌تنهایی نقش مثبتی در مهارت اجتماعی فرزندان ندارد و این سرمایه وقتی با سرمایه اجتماعی خانواده همراه می‌شود می‌تواند منجر به مهارت اجتماعی در فرزندان گردد.

کلمات کلیدی: سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی خانواده، مهارت اجتماعی فرزندان

استناد به این مقاله: استناد به این مقاله: شریفی اردانی، علیرضا، اثنان عشریه، مرضیه، شریفی اردانی، الهام، دشت آبادی، معصومه، آبداری تفتی، فاطمه. (۱۴۰۱). تبیین علی مهارت اجتماعی فرزندان بر اساس سرمایه اقتصادی با توجه به نقش واسطه‌ای سرمایه اجتماعی خانواده در بین والدین دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد. نشریه علمی روانشناسی اجتماعی، دوره ۱۰، شماره ۶۴، ۹۶-۱۱۰.

مقدمه

مهارت‌های اجتماعی^۱، رفتارهای موردقبول اجتماع است که منجر به ارتباط با دیگران و بهبود کیفیت زندگی می‌شود (کینگری، اردلی و اسکار پلو^۲، ۲۰۲۰). افرادی که فرصت‌های اجتماعی شدن با دیگران را کمتر تجربه می‌کنند، مهارت‌های اجتماعی کمتری دارند و با شکست در اجتماعی شدن به اجتناب از تعاملات اجتماعی می‌پردازند (هنریکه^۳، ۲۰۱۶). این افراد سطوح قابل توجهی از اضطراب اجتماعی را تجربه می‌کنند و اغلب در برقراری ارتباط با دیگران مشکل دارند (آنجلیکو، کریپا، جوز و لوریرو^۴، ۲۰۱۳). کودکان با مهارت‌های اجتماعی ضعیف پرخاشگر، تندخو و منزوی هستند و مورد تنفر دیگران قرار گرفته و توان همکاری مؤثر با دیگران را ندارند، آن‌ها به شدت در معرض خطرات جسمی، روحی، اخراج از مدرسه و غیره هستند (کایونگلی و سانجو^۵، ۲۰۲۰). مهارت‌های اجتماعی فرد را قادر می‌سازد از دیگران کمک بخواهند، نیازهای خود را با روش‌های مناسب برطرف سازند، در کنار دیگران به سر ببرند و دوستیابی کنند، روابط سالمی را ایجاد کنند، از خود حفاظت کرده و به‌طور کلی بتوانند با جامعه ارتباط سازگارانة برقرار کنند (کمپر-درمارکو، شانکمن، فاری، لارنس و شوارتز-مت^۶، ۲۰۲۰). خانواده نخستین زمینه و بافت را برای اجتماعی شدن کودکان فراهم می‌کند، به‌طوری‌که نظریه سیستم‌های بوم‌شناختی^۷ رشد انسانی برونفن برونر و موریس^۸، (۲۰۰۶)، کودک را در درون دوییری متحدالمرکز قرار می‌دهد که زمینه‌های مختلف اجتماعی شدن را نشان می‌دهد که در این بستر کودک مهارت‌های اجتماعی را نیز دریافت می‌کند. بر اساس نظر برخی از پژوهشگران وضعیت اجتماعی-اقتصادی^۹ (SES) یکی از مهم‌ترین بافت‌های مؤثر در رشد کودکان است (هوسوکاوا و کاتسورا^{۱۰}، ۲۰۱۷؛ خانام و نگیم^{۱۱}، ۲۰۱۶ و لارسون، راس، نلسون، اولسون و هالفون^{۱۲}، ۲۰۱۵ و کانگر و دانلان^{۱۳}، ۲۰۰۷) و برخی از پژوهشگران نیز SES را در رشد اجتماعی و مهارت اجتماعی کودکان مؤثر می‌دانند (کاسم و هوتاگالونگ^{۱۴}، ۲۰۲۰؛ محامد و توران^{۱۵}، ۲۰۱۸ و هوسوکاوا و کاتسورا،

1. social skills
2. Kingery, Erdley, & Scarpulla
3. Henriques
4. Angélico, Paulo, Alexandre & Louriero
5. Kyung Lee, & Sun Joo,
6. Kamper-DeMarco, Shankman, Fearey, Lawrence, & Schwartz-Mette
7. ecological systems
8. Bronfenbrenner, & Morris
9. socioeconomic status (SES)
10. Hosokawa, & Katsura
11. Khanam, & Nghiem
12. Larson, Russ, Nelson, Olson, & Halfon
13. Conger, & Donnellan
14. Kassim, & Hutagalung
15. Mohamed, & Toran

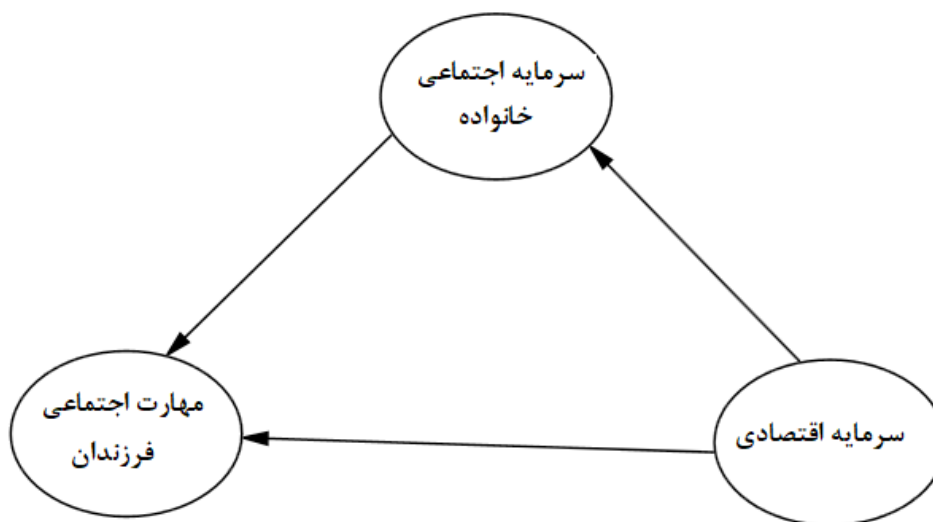
۲۰۱۷). سرمایه اقتصادی^۱ تا حدی با SES در ارتباط است، سرمایه اقتصادی مستقیماً به پول قابل تبدیل است و می‌تواند در درآمد و ثروت خانواده متجلی شود (اور،^۲ ۲۰۰۳). برخی از محققین به‌منظور انعکاس ماهیت تجمعی شرایط اقتصادی یک خانواده به‌جای درآمد گسسته یک‌ساله، استدلال می‌کنند ثروت که به‌عنوان کل دارایی‌ها تعریف می‌شود، به‌جای درآمد سالانه، برای درک مفهوم سرمایه اقتصادی مناسب است (را،^۳ ۲۰۱۴). در پژوهش حاضر سرمایه اقتصادی دربرگیرنده وضعیت درآمدی، مالکیت، وضعیت شغلی و سلامت (مثل وضعیت بیمه و سلامت عمومی که می‌تواند بار مالی برای خانواده‌ها داشته باشد) است. بوردیو^۴ (۱۹۸۴) معتقد است که فقدان سرمایه اقتصادی لزوماً مانع در اختیار داشتن سایر اشکال سرمایه نیست و به‌خودی‌خود برای درک چگونگی تولید و بازتولید مزیت‌های موجود در فرصت‌های زندگی اجتماعی افراد ناکافی است به‌طوری‌که وی علاوه بر سرمایه‌های اقتصادی به نقش سرمایه اجتماعی^۵ نیز توجه می‌کند (را، ۲۰۱۴). در تعریفی پاتنام^۶ (۲۰۰۰) سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از مفاهیم مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها می‌داند که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک جامعه می‌شود. از نظر وی اعتماد و ارتباط متقابل اعضا در شبکه‌ها به‌عنوان منافع هستند که در کنش‌های اعضای یک جامعه موجود است. در سطح خانواده کلمن^۷ (۱۹۹۰) سرمایه اجتماعی را نشان‌دهنده یک گروه، شبکه اجتماعی و روابط بین افراد بالغ و کودکان می‌داند که برای کودک در حال رشد بسیار مهم است. وی دو نوع سرمایه اجتماعی خانواده معرفی کرد که شامل سرمایه اجتماعی درون خانواده است که دربرگیرنده وقت‌هایی است که والدین با یکدیگر و با فرزندشان در تعامل هستند (ارتباطات درون خانواده) و سرمایه اجتماعی برون خانواده که به روابط خارج از خانواده و در درون اجتماع کلی‌تر، گفته می‌شود که شامل ارتباط و تعامل با گروه‌ها و نهادهایی همچون خویشاوندان، همسایگان، ارتباط با اولیاء و مربیان و مسئولان مدرسه باشد (کلمن، ۱۹۹۰).

پیشینه‌های پژوهش نشان داده‌اند که سرمایه‌های اجتماعی، اقتصادی که در زمینه‌های مختلفی مانند خانواده و مدرسه ایجاد شده‌اند، می‌توانند در تعامل با یکدیگر، سازگاری اجتماعی کودک را ارتقاء دهند (پارسل، دوفر و زیتو^۸، ۲۰۱۰)، البته، سرمایه‌های خانواده دارای اثراتی به‌مراتب قوی‌تر از سرمایه‌های مدرسه هستند دوفر، پارسل و مک‌کون^۹ (۲۰۱۳). برخی از محققان نیز دریافته‌اند که موقعیت اقتصادی و سرمایه‌های اجتماعی روی مشکلات درونی سازی شده و برونی‌سازی شده نوجوانان که به شکل درگیری

-
1. economic capital
 2. Orr
 3. Ra
 4. Bourdieu
 5. social capital
 6. Putnam
 7. Coleman
 8. Parcel, Dufur, & Zito
 9. Dufur, Parcel, & Mckune

و تعارض در مدرسه ظاهر می‌شود، مؤثر است (وند واتر و لنسفورد^۱ ۲۰۰۵). در پژوهشی طولی محققان نشان دادند که سرمایه اجتماعی در سطح جامعه و خانواده می‌تواند برای کودکان با افزایش رفتارهای جامعه پسند و در نوجوانان با افزایش رفتارهای اجتماعی و کاهش رفتارهای دشوار همراه باشد (فوناکوشی، ژوان، ایسومی، دوی، اوچی و فوجیوارا، ۲۰۲۱). هافمن و دوفر^۲ (۲۰۱۸) نیز نشان دادند که سرمایه اجتماعی کاهش یافته با سطوح پایین‌تر از محبت و ارتباط والد-کودک می‌تواند منجر به بروز رفتارهای بزه کارانه در نوجوانان گردد. پژوهش‌های داخلی نیز نتایج متفی، حقیقتیان، اسماعیلی، (۱۳۹۹) نشان‌دهنده نقش مثبت سرمایه فرهنگی و اجتماعی در مهارت اجتماعی فرزندان است و در این راستا پژوهش درفشان و یوسفی (۱۳۹۶) نیز به نقش مثبت سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خانواده در خودکارآمدی اجتماعی فرزندان اشاره دارد.

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده تاکنون پژوهشی در ارتباط با نقش سرمایه اقتصادی و اجتماعی در تبیین مهارت اجتماعی فرزندان در بین والدین به تبیین علی نپرداخته و از سویی با توجه به اهمیتی که مهارت اجتماعی در رشد و سلامت روان فرزندان دارد (آنجلیکو، کریپا، جوز و لوریرو، ۲۰۱۳؛ هنریکه، ۲۰۱۶ و کایونگلی و سانجو، ۲۰۲۰) و همچنین اهمیت بافت اقتصادی و اجتماعی حاکم بر فرزند پروری والدین که تسهیل‌کننده فراگیری مهارت اجتماعی در فرزندان است (بلسکی، ۱۹۸۴ و برونفن برونر و موریس، ۲۰۰۶)، بنابراین انجام پژوهش حاضر دارای اهمیت است. در پژوهش حاضر فرض می‌شود که سرمایه اقتصادی در کنار سرمایه اجتماعی در خانواده می‌تواند مهارت‌های اجتماعی فرزندان را تبیین کند؛ بنابراین سرمایه اقتصادی هم به‌طور مستقیم و هم به‌واسطه‌ی سرمایه‌های اجتماعی می‌تواند تبیین‌کننده مهارت اجتماعی فرزندان باشد. مدل مفهومی پژوهش در شکل شماره (۱) مشاهده می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

1. Vandewater, r & Lansford
2. Funakoshi, Xuan, Isumi, Doi, Ochi, & Fujiwara
3. Hoffmann, & Dufur

روش پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی همبستگی است. برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از روش تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه والدین دانش آموزان مقطع ابتدایی مدارس دولتی شهر یزد بودند که در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ مشغول به تحصیل بودند. تعداد کل دانش آموزان مقطع ابتدایی در نواحی دوگانه شهر یزد ۸۴۳۱۴ نفر بودند که ناحیه ۱ دارای ۳۹۹۶۱ دانش‌آموز (۱۹۹۶۲ دختر؛ ۱۹۹۹۹ پسر) و ناحیه ۲ دارای ۴۴۳۵۳ دانش‌آموز (۲۱۱۶۶ دختر؛ ۲۳۱۸۷ پسر) بودند. از این جامعه بنا بر نظر کلاین^۱ (۲۰۱۵) مبنی بر انتخاب حجم نمونه بر اساس ۲/۵ تا ۵ برابر تعداد گویه‌ها (گویه ۸۰)، عدد ۴۰۰ به دست آمد و با توجه استفاده از فرم آنالین و احتمال ریزش داده، نمونه‌ای به حجم ۵۰۰ نفر در نظر گرفته شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای (چندمرحله‌ای) انتخاب است، بدین منظور فهرستی از مدارس تهیه شد و با رعایت نسبت جنسیت، پایه تحصیلی جمعیت هر منطقه، مدارس انتخاب شد و بعد از انتخاب مدارس به‌طور تصادفی کلاس‌ها انتخاب شده و از طریق دانش آموزان، والدین آن‌ها جهت شرکت در پژوهش انتخاب شدند. از این تعداد ۴۱۹ نفر پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند. به‌منظور رعایت ضوابط اخلاقی پژوهش علاوه بر راهنمایی‌های لازم که در دستورالعمل پرسشنامه‌ها ارائه شد، به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات فقط در راستای اهداف مطالعه و بدون ذکر مشخصات هویتی مورد استفاده واقع خواهد شد، مشارکت‌کنندگان فرم رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش را نیز تکمیل کردند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ و همچنین جهت انجام معادلات ساختاری از نرم‌افزار AMOS استفاده شد.

ابزار های پژوهش

الف: پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت (SSRS) (نسخه والدین): این پرسشنامه توسط گرشام و الیوت (۱۹۸۹) تهیه شد و دارای ۳۶ گویه و ۴ خرده مقیاس است که شامل مؤلفه همکاری (گویه های ۱-۱۰)، مؤلفه جرئت ورزی (گویه های ۱۱-۱۹)، مسئولیت‌پذیری (گویه های ۲۰-۲۷) و مؤلفه خودکنترلی (گویه های ۲۸-۳۶) است. این مقیاس در یک طیف لیکرت ۳ درجه‌ای (۰ هرگز، ۱ گاهی و ۲ اغلب) نمره‌گذاری می‌شود. گرشام و الیوت (۱۹۹۰)، پایایی این مقیاس را به روش آلفای کرونباخ بین ۰/۷۰ تا ۰/۹۵ گزارش کردند. گرشام، الیوت، ونس و کوک^۲ (۲۰۱۱) در پژوهشی روایی واگرا و همگرا این مقیاس را تأیید نمودند. این پرسشنامه در پژوهش داخلی عباسی اسفجیر و خطیبی (۱۳۹۵) هنجاریابی شد، روایی این ابزار به روش تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار گرفت و شاخص‌های برازش مدل در سطح مطلوبی قرار داشتند (RMSEA=۰/۹۳، GFI=۰/۹۲، AGFI=۰/۹۵، IFI=۰/۸۸، CFI=۰/۸۸ و ۲/۷۹/df=X^۲). در این پژوهش برای نمره کل پرسشنامه آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش گردید و برای

1. Kline
2. social skills rating system (SSRS)
3. Gresham, Elliott, Vance & Cook

مؤلفه‌های همکاری ۰/۹۴، جرئت ورزی ۰/۹۱، مسئولیت‌پذیری ۰/۹۲ و خودکنترلی ۰/۸۰ محاسبه گردید. در پژوهش حاضر نیز تحلیل عاملی تأییدی صورت گرفت و نتایج نشان داد در مدل مفروض مقدار خی دو برابر با ۶۶۰/۲۹ مقدار نسبت خی دو به درجه آزادی برابر با ۱/۷۵، مقدار CFI برابر با ۰/۹۳، مقدار GFI برابر با ۰/۹۰، مقدار RAMSEA برابر با ۰/۰۷ و مقدار PCLOSE نیز برابر با ۰/۹۹ است که در دامنه قابل قبولی قرار دارند و مقدار آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۰ محاسبه شد و این شاخص برای مؤلفه‌های همکاری ۰/۸۳، جرئت ورزی ۰/۷۵، مسئولیت‌پذیری ۰/۷۱ و خودکنترلی ۰/۸۰ محاسبه گردید.

ب: پرسشنامه سرمایه اجتماعی خانواده اکبری^۱ (FSCQ): این پرسشنامه توسط اکبری (۱۳۹۳) بر اساس نظریه سرمایه اجتماعی کلمن (۱۹۹۰) تهیه شده است و دارای ۳۳ گویه و ۲ خرده مقیاس سرمایه اجتماعی درونی خانواده (گویه‌های ۱-۱۴، ۳۰) و سرمایه اجتماعی بیرونی (گویه‌های ۱۵-۲۹، ۳۱-۳۳) خانواده است. این مقیاس در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (۱ خیلی کم تا ۵ خیلی زیاد) نمره‌گذاری می‌شود. سفیری، کمالی و خاتون مصلح (۱۳۹۵) در پژوهش خود برای سرمایه اجتماعی درون خانواده آلفای کرونباخ ۰/۹۳ و برای سرمایه اجتماعی بیرون خانواده آلفای ۰/۹۱ را گزارش کردند و قابل ذکر است که در این پژوهش‌ها اشاره‌ای به شاخص‌های تحلیل عاملی تأییدی نشده است، در پژوهش حاضر تحلیل عاملی تأییدی صورت گرفت و نشان داد در مدل مفروض مقدار خی دو برابر با ۳۹۴/۹۸ مقدار نسبت خی دو به درجه آزادی برابر با ۱/۸۹، مقدار CFI برابر با ۰/۹۴، مقدار GFI برابر با ۰/۹۱، مقدار RAMSEA برابر با ۰/۰۴۶ و مقدار PCLOSE نیز برابر با ۰/۸۰ است که در دامنه قابل قبولی قرار دارند و همچنین آلفای کرونباخ برای نمره کل ۰/۸۹ و برای مؤلفه سرمایه اجتماعی بیرون خانواده ۰/۹۰ و برای مؤلفه درون خانواده ۰/۸۷ محاسبه شد.

پ: پرسشنامه سرمایه اقتصادی محقق ساخته: جهت اندازه‌گیری سرمایه‌های اقتصادی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد و میزان دارایی‌های اقتصادی فرد مورد ارزیابی قرار گرفت. سرمایه اقتصادی در این پرسشنامه دارای ۱۱ گویه و ۴ خرده مقیاس که شامل مؤلفه‌های وضعیت اشتغال (گویه‌های ۱، ۵)، وضعیت سلامت (گویه‌های ۱۰، ۱۱)، وضعیت درآمدی (گویه‌های ۲، ۶، ۸) و وضعیت مالکیت (گویه‌های ۳، ۴، ۸، ۹) بود. جهت استفاده از پرسشنامه سرمایه اقتصادی در پژوهش حاضر تحلیل عاملی اکتشافی صورت گرفت که چهار عامل استخراج شد و نتایج نشان داد که برای همه مؤلفه‌ها بار عاملی گویه‌ها بالاتر از ۰/۴۰ است که نیاز به حذف موردی از گویه‌ها نیست. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد مقدار خی دو برابر با ۴۳/۸۳ مقدار نسبت خی دو به درجه آزادی برابر با ۱/۹۱، مقدار CFI برابر با ۰/۹۹، مقدار GFI برابر با ۰/۹۸، مقدار RAMSEA برابر با ۰/۰۴۷ و مقدار PCLOSE نیز برابر با ۰/۵۹ است که در دامنه قابل قبولی قرار دارند و همچنین آلفای کرونباخ برای نمره کل ۰/۸۷ و برای مؤلفه‌های وضعیت اشتغال ۰/۷۴، وضعیت سلامت ۰/۴۷، وضعیت درآمدی ۰/۷۷ و وضعیت مالکیت ۰/۸۵ بود.

یافته‌ها

شرکت‌کننده‌ها در پژوهش حاضر شامل ۴۱۹ نفر والدین بودند که از ۳۷۳ نفر (۸۹ درصد) مادر و ۴۶ نفر (۱۱ درصد) پدر تشکیل شدند. میانگین سنی مادران ۳۵/۲۵ سال و میانگین سنی پدران ۳۷/۶۹ سال بود. میانگین سنی فرزندان نیز برابر با ۹/۱۲ بود. در پژوهش حاضر اطلاعات آمار توصیفی شامل شاخص‌های تمایل مرکزی و پراکندگی است. در جدول شماره (۱) میانگین و انحراف معیار متغیرها پژوهش آمده است.

جدول ۱. آمار توصیفی داده‌ها برحسب متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه‌ها	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
مهارت اجتماعی	همکاری	۱۲	۲۷	۲۰/۵۰	۳/۶۷
	جرئت ورزی	۱۶	۳۰	۲۰/۰۸	۳/۲۳
	مسئولیت‌پذیری	۹	۲۱	۱۶/۱۶	۲/۵۱
	خودکنترلی	۱۱	۲۷	۲۰/۴۷	۳/۲۹
	کل	۵۲	۹۸	۷۶/۶۶	۹/۴۰
سرمایه اجتماعی خانواده	درون خانواده	۱۸	۴۴	۳۳/۵۵	۴/۴۶
	بیرون خانواده	۱۲	۴۶	۲۸/۲۱	۶/۳۵
	کل	۴۰	۸۶	۶۱/۷۶	۸/۶۴
سرمایه اقتصادی	وضعیت شغلی	۲	۱۰	۶	۱/۷۵
	وضعیت درآمدی	۳	۱۵	۵/۲	۲/۲۱
	مالکیت	۳	۱۵	۸/۸۹	۲/۶۵
	سلامت	۳	۱۰	۷/۰۱	۱/۳۸
	کل	۱۵	۵۳	۳۳/۸۸	۷/۰۴

جهت بررسی هم خطی چندگانه، شاخص VIF محاسبه می‌شود که برای این شاخص مقدار ۳/۳ در حالت سخت‌گیرانه و مقدار ۵/۵ در حالت عادی پیشنهاد شده است (هایر، هولت، رینگل و سارستد^۱، ۲۰۱۶). در پژوهش حاضر نتایج شاخص VIF برای تمام متغیرهای آشکار در سطح ($VIF > 3$) است که نشان‌دهنده عدم وجود هم خطی است.

در پژوهش حاضر داده‌های مفقود شده^۲ شناسایی شد، به طوری که در مؤلفه‌های پژوهش هنگامی که داده‌های مفقود شده بیش از ۱۵ درصد بودند، به توصیه هایر و همکاران (۲۰۱۶) آن مورد از تحلیل حذف و

1. Hair, Hult, Ringle, & Sarstedt

2. Missing data

هنگامی که کمتر از ۵ درصد مقادیر در هر شاخص مفقودند، از جایگزین میانگین استفاده شد. داده‌های پرت^۱ چند متغیری قبل از اجرای معادلات ساختاری و با استفاده از شاخص فاصله مهالونوییس مشخص شدند و در بیشتر موارد، از مجموعه داده حذف شدند.

جدول ۲. یافته‌های در ارتباط با توزیع داده‌ها

متغیر	مؤلفه‌ها	K-S Z	Sig	کشیدگی (پایین‌تر از $1 \pm$)	چولگی (پایین‌تر از $1 \pm$)	شاخص VIF (هم خطی چندگانه)
مهارت اجتماعی	همکاری	۱/۵۹	۰/۰۱	-۰/۳۱	-۰/۰۲	۱/۶۰
	جرئت ورزی	۱/۵۲	۰/۰۲	-۰/۳۰	-۰/۰۵	۱/۳۴
	مسئولیت‌پذیری	۱/۸۵	۰/۰۰۲	-۰/۲۶	-۰/۰۳	۲/۰۳
	خودکنترلی	۱/۶۵	۰/۰۰۸	-۰/۲۰	۰/۰۰۶	۰/۸۲
	کل	۰/۶۱	۰/۸۴	-۰/۰۴	۰/۰۵	--
سرمایه اجتماعی خانواده	درون خانواده	۱/۰۱	۰/۲۶	-۰/۱۳	۰/۰۲	۱/۱۰
	بیرون خانواده	۰/۸۰	۰/۵۴	-۰/۱۳	۰/۰۳	۱/۱۰
	کل	۰/۷۰	۰/۷۱	-۰/۰۴	۰/۰۶	--
سرمایه اقتصادی	وضعیت شغلی	۲/۹۴	۰/۰۹	-۰/۲۶	۰/۰۴	۱/۶۴
	وضعیت درآمدی	۲/۲۹	۰/۰۰۱	-۰/۲۳	۰/۰۰۲	۱/۷۷
	مالکیت	۲/۲۴	۰/۰۰۱	-۰/۰۵	۰/۰۳	۱/۲۳
	سلامت	۳/۱۹	۰/۰۰۱	-۰/۱۱	-۰/۰۱	۱/۲۹
	کل	۰/۹۲	۰/۳۷	-۰/۱۷	۰	--

با توجه به جدول شماره (۲) نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف (K-S) در نمرات کل متغیر، سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی (و مولفه‌ها) و نمره کل مهارت اجتماعی در سطح ($p > 0/05$) معنی‌دار نیست که نشان‌دهنده توزیع نرمال است؛ اما این آزمون برای سایر مؤلفه‌ها در سطح ($p > 0/05$) معنی‌دار است که نشان می‌دهد توزیع این مؤلفه‌ها نرمال نیست؛ اما ملاک کجی/کشیدگی مطلق نیز باید بررسی شود چراکه تخطی از این ملاک نشان‌دهنده توزیع غیرقابل قبول داده‌ها است (هایر و همکاران، ۲۰۱۶). نتایج نشان می‌دهد میزان کجی/کشیدگی در تمام متغیرها زیر سطح و یا $1 \pm$ می‌باشند که نشان‌دهنده قابل قبول بودن توزیع داده‌ها است. قبل از اجرای معادلات ساختاری باید روابط همبستگی بین متغیر مورد بررسی قرار گیرد که این روابط در جدول شماره (۳) ذکر شده است.

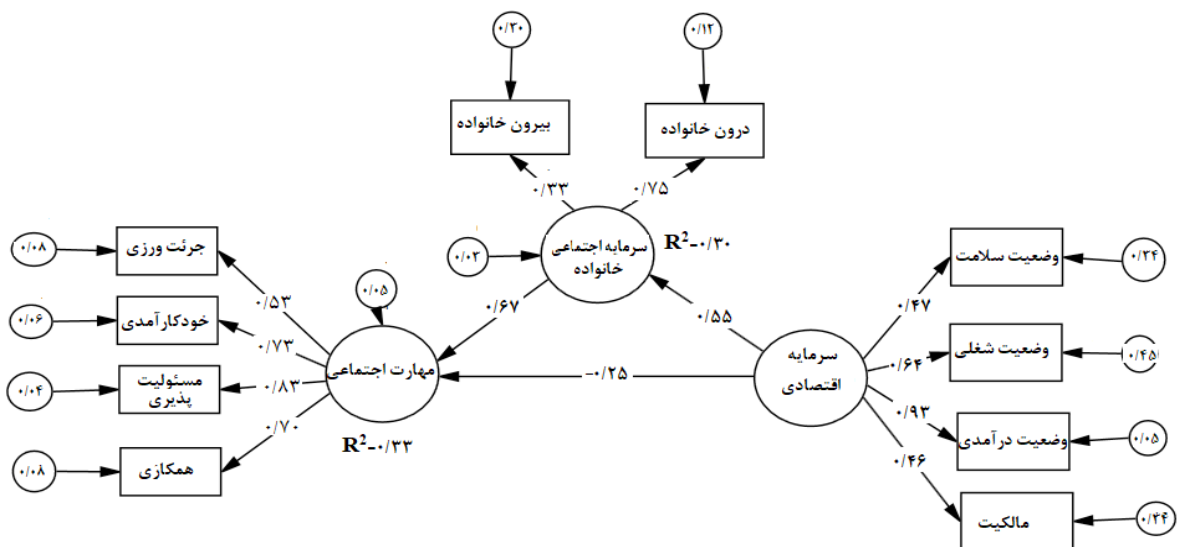
1. Outliers

جدول ۳. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱- همکاری	۱												
۲- جرئت ورزی	۰/۳۶**	۱											
۳- مسئولیت پذیری	۰/۵۳**	۰/۴۸**	۱										
۴- خودکنترلی	۰/۵۵**	۰/۲۸**	۰/۶۱**	۱									
۵- نمره کل مهارت اجتماعی	۰/۸۱**	۰/۶۵**	۰/۸۲**	۰/۸۰**	۱								
۶- درون خانواده	۰/۲۸**	۰/۲۹**	۰/۳۰**	۰/۲۶**	۰/۳۶**	۱							
۷- بیرون خانواده	۰/۱۲*	۰/۱۸**	۰/۱۱*	۰/۰۶	۰/۱۵**	۰/۳۰**	۱						
۸- نمره کل سرمایه اجتماعی	۰/۲۴**	۰/۲۸**	۰/۲۴**	۰/۱۸**	۰/۲۹**	۰/۷۵**	۰/۸۵**	۱					
۹- وضعیت شغلی	۰/۰۲	۰/۱۳**	۰/۱۰*	۰/۰۲	۰/۰۹	۰/۱۳**	۰/۱۱*	۰/۱۴**	۱				
۱۰- وضعیت درآمدی	۰/۰۵	۰/۱۶**	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۱۲*	۰/۴۰**	۰/۲۱**	۰/۳۵**	۰/۵۹**	۱			
۱۱- وضعیت مالکیت	۰/۰۱	۰/۱۰*	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۰۲	۰/۱۳**	۰/۰۹	۰/۴۲**	۰/۴۱**	۱		
۱۲- وضعیت سلامت	۰/۰۱	۰/۱۵**	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۰۷	۰/۱۷**	۰/۰۲	۰/۱۱*	۰/۴۲**	۰/۴۱**	۰/۳۵**	۱	
۱۳- نمره کل سرمایه اقتصادی	۰/۰۴	۰/۱۳**	۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۱۵**	۰/۱۲*	۰/۱۵**	۰/۷۴**	۰/۷۹**	۰/۶۵**	۰/۶۰**	۱

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

با توجه به نتایج ماتریس همبستگی می‌توان گفت بین اکثر متغیرهای موجود در مدل روابط معنی‌داری وجود دارد؛ اما همبستگی در برخی از موارد هم ضعیف و غیر معنی‌دار است. لذا باید نتایج این روابط را در مدل مورد ارزیابی قرار داد و به اثرات غیرمستقیم نیز توجه کرد. برای آزمون برازش این مدل از معادله ساختاری استفاده شد که در آن، سرمایه اقتصادی متغیر مکنون بیرون‌زا، سرمایه اجتماعی خانواده متغیر مکنون میانجی و مهارت اجتماعی فرزندان متغیر مکنون درون‌زا است. این مدل در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲. مدل نهایی معادله ساختاری

در پژوهش حاضر شاخص برازش شاخص برازش خی دو^۱ به درجه آزادی^۲، شاخص برازش مقایسه‌ای^۳، شاخص نیکویی برازش^۴، شاخص ریشه دوم میانگین مجذورات خطای تقریب^۵، شاخص برازش تطبیقی مقتصد (PCFI)^۶، شاخص برازش توکر-لویس (TLI)^۷ و شاخص برازش PCLOSE که همگی برازش مدل مفروض را تأیید کرده‌اند. همان‌گونه که در جدول ۴ نتایج نشان داد شاخص‌های برازش محاسبه شده در دامنه قابل قبولی قرار دارند (df=X^۲ ۲/۰۱، NFI=۰/۹۵، CFI=۰/۹۷، IFI=۰/۹۸، PCFI=۰/۵۶، PCLOSE=۰/۵۵، RMSEA=۰/۴۹ و PNFI=۰/۴۹).

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل

شاخص مقدار	مطلق		تطبیقی					مقتصد	
	DF	X ^۲	DF/X ^۲	P	NFI	IFI	CFI	PCFI	PCLOSE
	۲۶	۵۲/۳۵	۲/۰۱	۰/۰۰۲	۰/۹۵	۰/۹۸	۰/۹۷	۰/۵۶	۰/۴۹

در معادلات ساختاری به قدرت توضیحی یک مدل ساختاری توسط مسیرهای مستقیم، غیرمستقیم و اثرات کل ساختاری بررسی می‌شود. یافته‌های مربوط به اثرات مستقیم و غیرمستقیم و اثرات کل در جدول شماره (۵) خلاصه شده است.

جدول ۵. نتایج بوت استراپ (اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل برای مدل نهایی)

شاخص VAF	اثر کل		اثر غیرمستقیم		اثر مستقیم		مسیر
	p	β	p	β	p	β	
--	۰/۰۰۲	۰/۵۵	---	---	۰/۰۰۲	۰/۵۵	سرمایه اقتصادی → سرمایه اجتماعی خانواده
--	۰/۰۰۲	۰/۶۷	---	---	۰/۰۰۲	۰/۶۷	سرمایه اجتماعی خانواده → مهارت اجتماعی
%۱۰۰	۰/۰۷	۰/۱۱	۰/۰۰۲	۰/۳۷	۰/۰۱۵	-۰/۲۵	سرمایه اقتصادی → مهارت اجتماعی

بر اساس نتایج جدول شماره (۵)، ضریب تأثیر مستقیم سرمایه اقتصادی بر سرمایه اجتماعی خانواده ($\beta = ۰/۵۵$) در سطح ۰/۰۰۲ معنی‌دار است و ضریب تأثیر سرمایه اجتماعی خانواده بر مهارت اجتماعی

1. chi-square
2. normed Chi-Square
3. the comparative fit index
4. goodness of fit index
5. root Mean Square Error of Approximation
6. parsimony comparative of fit index
7. tucker-Lewis Index

($\beta = 0/67$) نیز در سطح $0/002$ معنی‌دار است. ضریب تأثیر مستقیم سرمایه اقتصادی بر مهارت اجتماعی ($\beta = -0/25$) در سطح $0/015$ معنی‌دار است و سرمایه اقتصادی می‌تواند مهارت اجتماعی را به صورت منفی پیش‌بینی کند یعنی با بالا رفتن سرمایه اقتصادی مهارت اجتماعی در فرزندان کاهش می‌یابد. با توجه به نتایج بوت استراپ در جدول ۵ تأثیر غیرمستقیم سرمایه اقتصادی بر مهارت اجتماعی فرزندان از طریق نقش میانجی‌گری سرمایه اجتماعی خانواده ($\beta = 0/37$) در سطح $0/002$ معنی‌دار است و تأثیر غیرمستقیم سرمایه اقتصادی بر مهارت اجتماعی فرزندان از طریق نقش میانجی‌گری سرمایه اجتماعی معنی‌دار است. مدل مذکور ۳۳ درصد مهارت اجتماعی و ۳۰ درصد واریانس سرمایه اجتماعی را تبیین کرد. شاخص شمول واریانس (VAF) جهت بررسی میزان نقش واسطه‌گری محاسبه شد. این شاخص برای مسیر غیرمستقیم سرمایه اقتصادی به مهارت‌های اجتماعی با توجه به نقش واسطه‌ای سرمایه اجتماعی خانواده ($VAF = 100\%$) محاسبه شد و با توجه به این که برای این شاخص میزان بالاتر از 80% نشان‌دهنده واسطه‌گری کامل است (هایر و همکاران، ۲۰۱۶)؛ بنابراین می‌توان نقش واسطه‌گری کامل به لحاظ شاخص VAF را برای این مسیر در نظر گرفت.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تبیین علی مهارت اجتماعی فرزندان بر اساس سرمایه اقتصادی با توجه به نقش واسطه‌ای سرمایه اجتماعی خانواده در بین والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که مسیر مستقیم سرمایه اقتصادی به مهارت‌های به صورت منفی معنی‌دار است، یعنی افزایش سرمایه اقتصادی منجر به کاهش مهارت‌های اجتماعی فرزندان می‌شود. این یافته با نتایج محققانی که معتقدند سرمایه اقتصادی یکی از مهم‌ترین بافت‌های مؤثر در رشد کودکان و همچنین رشد اجتماعی و مهارت اجتماعی کودکان است (هوسوکاوا و کاتسورا، ۲۰۱۷؛ خانام و نگیم، ۲۰۱۶؛ لارسون و همکاران، ۲۰۱۵؛ کاسم و هوتاگالونگ، ۲۰۲۰ و محمد و توران، ۲۰۱۸)، نا همسو است در ارتباط با نقش منفی سرمایه اقتصادی بر مهارت اجتماعی باید گفت، برخی از محققان بر این باورند که فقدان سرمایه اقتصادی لزوماً مانع برای کسب سایر سرمایه‌ها نیست (را، ۲۰۱۴)، بنابراین در تبیین این یافته باید گفت سرمایه اقتصادی که بنا بر نظر محققان یکی از مهم‌ترین بافت‌های مؤثر در رشد اجتماعی کودکان است به نظر می‌رسد به تنهایی و به‌طور مستقل نمی‌تواند منجر به فراهم شدن شرایط لازم برای اجتماعی شدن و کسب مهارت‌های اجتماعی برای فرزندان شود و همان‌طور که در پژوهش حاضر نیز مشاهده می‌شود، سرمایه اقتصادی به‌طور مستقیم منجر به کاهش مهارت اجتماعی در فرزندان می‌شود. در تائید این استدلال محققان نیز بر این باورند که وضعیت اقتصادی خانواده از مسیرهای دیگری از جمله حمایت اجتماعی و تأثیراتی که بر سلامت روان دارند می‌توانند منجر به رشد کودک گردد و وضعیت اقتصادی ضعیف نیز ناملایمات محیطی را ایجاد می‌کند که کودک در حال رشد را آسیب‌پذیر می‌کند (کانگر و دانلان، ۲۰۰۷). نتایج این یافته به لحاظ منطق هم درست به نظر می‌رسد، چراکه سرمایه اقتصادی

وقتی می‌تواند نقشی مثبت در اجتماعی شدن فرزندان داشته باشد که بتواند با فراهم آوردن شرایط مناسب اجتماعی همراه شود. در غیر این صورت نه تنها سرمایه اقتصادی بیشتر تضمین‌کننده مهارت‌های اجتماعی، همکاری، مسئولیت‌پذیری، خود کارآمدی و جرئت ورزی در فرزندان نمی‌شود، بلکه با ایجاد اشتغال ذهنی برای والدین می‌تواند نقشی منفی داشته باشد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که سرمایه اقتصادی به‌طور مثبت بر سرمایه اجتماعی خانواده تأثیر دارد و این یافته هماهنگ با پژوهش‌های است که به نقش مکمل سرمایه‌های انسانی اشاره داشتند و نشان دادند که سرمایه‌های انسانی می‌تواند مکمل یکدیگر باشند (هافمن و دوفر، ۲۰۱۸؛ فوناکوشی و همکاران، ۲۰۲۰؛ متقی، حقیقتیان، اسماعیلی، ۱۳۹۹ و درفشان و یوسفی، ۱۳۹۶). در تبیین این یافته می‌توان گفت سرمایه اجتماعی خانواده می‌تواند تحت تأثیر بافت اقتصادی خانواده قرار گیرد و همان‌طور که از نتایج برمی‌آید سرمایه اجتماعی درون خانواده قدرت تبیین بیشتری نسبت به سرمایه اجتماعی بیرون خانواده دارد. سرمایه اقتصادی منجر به شکل‌گیری فرصت‌های بیشتری برای والدین در خانواده برای روابط والد-فرزند است، این مسئله نشان می‌دهد که کاهش سرمایه اقتصادی اثر زیانباری بر سرمایه اجتماعی خانواده دارد، به‌طوری‌که کاهش سرمایه اقتصادی میزان و کیفیت سرمایه اجتماعی خانواده به‌ویژه سرمایه‌های نهفته در درون خانواده و روابط والد فرزند را کاهش می‌دهد.

یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد که سرمایه اجتماعی می‌تواند به‌خوبی تبیین‌کننده مهارت اجتماعی در فرزندان باشد. این بخش از یافته‌های پژوهش با نتایج و پارسل و دوفر (۲۰۰۱) و پارسل، دوفر و زیتو (۲۰۱۰) که نشان داده‌اند سرمایه‌های اجتماعی خانواده می‌تواند منجر به سازگاری اجتماعی کودک شود، همسو است. در تبیین این بخش از یافته باید گفت همان‌طور که کلمن (۱۹۹۰) بیان می‌کند، سرمایه اجتماعی خانواده نشان‌دهنده یک گروه، شبکه اجتماعی و روابط بین افراد بالغ و کودکان است که برای کودک در حال رشد بسیار مهم است، والدین با یکدیگر و با فرزندشان وقت می‌گذرانند (ارتباطات درون خانواده) این نشان‌دهنده سرمایه اجتماعی درون خانواده است که در پژوهش حاضر نیز نقش بیشتری تبیین سرمایه اجتماعی خانواده داشته است، بنابراین تعاملات والدین با کودک در درون خانواده می‌تواند بر رشد مهارت‌های اجتماعی فرزندان مؤثر باشد. سرمایه اجتماعی بیرون خانواده به روابط خارج از خانواده و در درون اجتماع کلی‌تر، اطلاق می‌شود که می‌تواند شامل ارتباط‌ها و تعامل با گروه‌ها و نهادهایی همچون خویشاوندان، همسایگان ارتباط با اولیاء و مرییان و مسئولان مدرسه باشد.

یافته‌ها نشان داد سرمایه اقتصادی با واسطه‌ای سرمایه اجتماعی خانواده، تبیین‌کننده مهارت‌های اجتماعی فرزندان است که همسو با پژوهش‌های (پارسل، دوفر و زیتو، ۲۰۱۰؛ هافمن و دوفر، ۲۰۱۸؛ فوناکوشی و همکاران، ۲۰۲۰ و متقی، حقیقتیان، اسماعیلی، ۱۳۹۹) است. در تبیین این یافته می‌توان گفت سرمایه اقتصادی که بنا بر نظر محققان یکی از مهم‌ترین بافت‌های مؤثر در رشد اجتماعی کودکان است (کاسم و هوتاگالونگ، ۲۰۲۰؛ محمد و توران، ۲۰۱۸ و هوسوکاوا و کاتسورا، ۲۰۱۷) و نشان‌دهنده وضعیت فرد به لحاظ دارایی‌های اقتصادی است به‌تنهایی نمی‌تواند منجر به فراهم شدن شرایط لازم برای اجتماعی شدن و کسب مهارت‌های اجتماعی برای فرزندان شود، در تأیید این استدلال پژوهش‌هایی نیز

نشان دادند که وضعیت اقتصادی خانواده از مسیرهای دیگری از جمله حمایت اجتماعی و سلامت روان دارند می‌توانند منجر به رشد کودک گردد (کانگر و دانلان، ۲۰۰۷ و هوسوکاوا و کاتسورا، ۲۰۱۷)؛ بنابراین سرمایه اقتصادی به‌تنهایی نمی‌تواند نقش سازنده‌ای در اجتماعی شدن فرزند داشته باشد همان‌طور که در اثرات مستقیم مشاهده شد ارتباط منفی است؛ اما در اثرات غیرمستقیم سرمایه اقتصادی می‌تواند به‌واسطه تأثیری که روی سرمایه اجتماعی خانواده دارد منجر به افزایش مهارت اجتماعی در فرزندان گردد. سرمایه اقتصادی وقتی می‌تواند نقشی مثبت در اجتماعی شدن فرزندان داشته باشد که بتواند در سطح خانواده منجر به تعاملات مثبتی شود. وقتی والدین با سرمایه اقتصادی بالاتر همراه هستند در برخی موارد این سرمایه اقتصادی، فشارهای مضاعفی بر والدین تحمیل می‌کند که می‌تواند به تعاملات درون خانواده آسیب وارد کند. می‌توان گفت اگر سرمایه اقتصادی همراه با سرمایه اجتماعی نباشد و به تعاملات مثبت در درون خانواده منجر نشود، آسیب‌زا هست؛ اما زمانی که این رشد سرمایه اقتصادی شرایط باهم بودن والدین را فراهم آورد والدین جدای از دغدغه‌های مالی احساس آرامش در کنار فرزندان داشته و به تعامل، وقت‌گذرانی باهم در کنار خانواده بپردازند این جو شرایط مطلوب را جهت اجتماعی سازی فرزندان فراهم می‌آورد.

در پژوهش حاضر محدودیت‌هایی نیز وجود دارد که می‌توان به طرح پژوهش حاضر اشاره کرد که مبتنی بر همبستگی است، بنابراین باید در استنباط علی جانب احتیاط رعایت شود. پژوهش حاضر از بین ابعاد سرمایه‌های انسانی بر سرمایه اقتصادی و اجتماعی تأکید دارد، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به نقش سایر ابعاد سرمایه‌های انسانی چون فرهنگی نیز توجه شود و نقش این عوامل را نیز تبیین مهارت اجتماعی موردتوجه قرار گیرد. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود، مشاوران مدرسه نیز با استفاده از تلویحات این پژوهش والدین را در کنار تلاش برای بهبود سرمایه اقتصادی به افزایش سرمایه اجتماعی خانواده تشویق کنند، این مهم از طریق ارتباط درون خانواده و بین اعضای خانواده (سرمایه اجتماعی درون خانواده) و همچنین روابط اجتماعی فراتر از خانواده (سرمایه اجتماعی بیرون خانواده) انجام می‌شود.

منابع

- اکبری، ن. (۱۳۹۳). سنجش رابطه سرمایه اجتماعی خانواده و شهروندی فعال جوانان مجرد ۱۸-۳۲ سال شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه الزهرا (س).
- درفشان، مریم. و یوسفی، فریده. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین ابعاد خود کارآمدی فرزندان با سرمایه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خانواده. **جامعه‌شناسی کاربردی**، ۲۰(۶۶)، ۹۱-۱۱۴.
- سفیری، خ.، کمالی، ا.، و مصلح، ن. (۱۳۹۴). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی خانواده و مشارکت دینی با هویت دینی نوجوانان. **مجله جامعه‌شناسی ایران**، ۳، ۱۵، ۱۶۲-۱۹۸.
- عباسی اسفنجیر، ع.، و خطیبی، ف. (۱۳۹۵). هنجاریابی سیستم درجه‌بندی مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت (۱۹۹۰) برای کودکان پیش‌دبستانی شهر آمل. **روان‌سنجی**، ۵، ۱۷، ۷۷-۹۶.

متقی، زینب، حقیقتیان، منصور. و اسماعیلی، رضا. (۱۴۰۰). رابطه بین سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی والدین با مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دوره متوسطه اول شهرضا (۹۷-۹۸). **فصلنامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات**، ۲۲(۵۵)، ۱۵۳-۱۷۶.

- Angélico, A., Paulo, C. J., Alexandre S. & Louriero, S. R. (2013). Social anxiety disorder and social skills: A critical review of the literature. **International Journal of Behavioral Consultation and Therapy**, 7 (4), 16-33.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), 83-96.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Editor), *Handbook of Theory and Research for Sociology of Education*. Greenwood, New York. 241-258.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In W. Damon (Series Ed.) & R. M. Lerner (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Theoretical model of human development* (pp. 793-828). New York, NY: John Wiley.
- Coleman, J. S. (1990). Commentary: Social Institutions and Social Theory. **American Sociological Review**, 55(3), 333.
- Conger, R. D., & Donnellan, M. B. (2007). An interactionist perspective on the socioeconomic context of human development. **Annual Review of Psychology**, 58, 175-199.
- Dufur, M. J., Parcel, T. L., & McKune, B. A. (2013). Does capital at home matter more than capital at school? The case of adolescent alcohol and marijuana use. **Journal of drug issues**, 43(1), 85-102.
- Funakoshi, Y., Xuan, Z., Isumi, A., Ochi, M., & Fujiwara, T. (2021). The association of community and individual parental social capital with behavior problems among children in Japan: Results from A-CHILD longitudinal study. **Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology**, 56(1), 119-127.
- Gresham F. M., & Elliott S. N. (1990). *Social Skills Rating System: Manual*. Circle Pines, MN: American Guidance.
- Gresham, F. M., & Elliott, S. N. (1989). Social skills assessment technology for LD students. **Learning Disability Quarterly**, 12, 141-152.
- Gresham, F. M., Elliott, S. N., Vance, M. J., & Cook, C. R. (2011). Comparability of the Social Skills Rating System to the Social Skills Improvement System: Content and psychometric comparisons across elementary and secondary age levels. **School Psychology Quarterly**, 26(1), 27-44.
- Hair, J. F., Hult, G. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2016). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. SAGE Publications, Inc.
- Henriques, G. (2016). The behavioral shutdown theory of depression. *Psychology Today*.
- Hoffmann, J. P., & Dufur, M. J. (2018). Family social capital, family social bonds, and juvenile delinquency. **American Behavioral Scientist**, 62(11), 1525-1544.
- Hosokawa, R., & Katsura, T. (2017). A longitudinal study of socioeconomic status, family

- processes, and child adjustment from preschool until early elementary school: the role of social competence. **Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health**, 11(1), 1-28.
- Kamper-DeMarco, K. E., Shankman, J., Fearey, E., Lawrence, H. R., & Schwartz-Mette, R. A. (2020). Linking social skills and adjustment. **Social Skills Across the Life Span**, 47–66.
- Kassim, J., & Hutagalung, F. D. (2020). Socioeconomic Status (Ses) Differences In Preschoolers' Social Skills. **Journal of Nusantara Studies (JONUS)**, 5(2), 303-328.
- Khanam, R., & Nghiem, S. (2016). Family income and child cognitive and noncognitive development in Australia: Does money matter? **Demography**, 53(3), 597–621.
- Kingery, J. N., Erdley, C. A., & Scarpulla, E. (2020). Developing social skills. In *Social Skills across the Life Span*, 25–45.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practices of structural equation modeling* (Forth Eds.). New York: Guilford.
- Kyung, L. W., & Sun Joo, Y. (2020). Adolescent extracurricular activity participation: associations with parenting stress, mother–adolescent closeness, and social skills. **Children and Youth Services Review**, 116(6), 105-110.
- Larson, K., Russ, S. A., Nelson, B. B., Olson, L. M., & Halfon, N. (2015). Cognitive ability at kindergarten entry and socioeconomic status. **Pediatrics**, 135(2), e440–e448.
- Mohamed, S., & Toran, H. (2018). Family socioeconomic status and social-emotional development among young children in Malaysia. **Journal of Applied Science**, 18(3), 122–128.
- Orr, A. J. (2003). Black-White Differences in Achievement: The Importance of Wealth. **Sociology of Education**, 76(4), 281–304.
- Parcel, T. L., & Dufur, M. J. (2001). Capital at home and at school: Effects on child social adjustment. **Journal of Marriage and Family**, 63, 32 – 47.
- Parcel, T. L., Dufur, M. J., & Zito, R. C. (2010). Capital at home and at school: A review and synthesis. **Journal of Marriage and Family**, 72, 828–846.
- Paulsen, M. B., & St. John, E. P. (2002). Social class and college costs: Examining the financial nexus between college choice and persistence. **Journal of Higher Education**, 73(2), 189-236.
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Ra, E. (2014). *Understanding the Role of Economic, Cultural, and Social Capital and Habitus in Student College Choice: An Investigation of Student, Family, and School Contexts*. [Doctoral dissertation University of Michigan].
- Vandewater, E. A. & Lansford, J. E. (2005). A family process model of problem behaviors in adolescents. **Journal of Marriage and Family**, 67, 100 – 109.